

UNA GENERACIÓ SENSE NOVEL·LA?

Pep Vila

És coneguda la crisi de la novel·la durant el període noucentista, la puixança de la poesia i del conte breu enfront de la narrativa de llarga extensió que necessita d'un rigor i d'un bagatge cultural de primer ordre. D'altra banda, sembla que la ficció novel·lesca tampoc no coincidís amb els ideals noucentistes de crear una "Catalunya ciutat" que juntament amb la reforma lingüística fabriana condemnava a mort la novel·la rural dels modernistes per dialectal i poc civilista.

Tota aquesta problemàtica va tenir uns glossadors d'excepció. Em refereixo a l'article de Josep M. de Segarra *La por a la novella* i a la mena de resposta de Carles Riba amb aquella conferència tan famosa: *Una generació sense novel·la?* que ha generat, entre d'altres, les brillants reflexions d'Alan Yates i de J. Auferil sobre la novel·la catalana en aquest període històric.

Tanmateix, en relació a aquest tema apporto, avui, una altra opinió desconeguda, aquesta vegada apareguda a la *Revista d'Olot* de 4.4.1926 i signada per "Victor", un pseudònim que no hem sabut identificar. Des de la capital de la Garrotxa algun esperit inquiet i atent al pols cultural del moment que potser coneixia les tesis de Segarra i de Riba demana "novelles, novel·les, novel·les". Heus aquí les inquietuds i les reivindicacions del nostre intel·lectual:

"A faisó del bon pagès que demana pluja pels seus camps ressecs, hom demana per la literatura catalana un bon esplet de novel·les, com si les novel·les poguessin donar una inesperada ufana a les nostres il·lètres.

"Manquen novel·les! Volem novel·les que ens emocionin, que ens facin vibrar els nervis, que ens entrelliguin amb la seva trama expectant i suggestiva! Ja n'hi ha prou de poesia! Ja n'hi ha prou de ratlles curtes! Ara volem ratlles llargues, on hi càpiga tot, on hi sia dit tot, on tot hi sia garbellat per l'experta mà d'un bon novel·lista.

"Efectivament, a Catalunya ens manquen novel·les. Passat

d'una mitja dotzena de noms i d'una dotzena d'obres, el demés que s'ha produït a Catalunya en el camp de la prosa literària des d'uns quants anys ençà, no és res més que contes, narracions i quadres més o menys rurals, i més o menys perfectes.

"Sí, vinguin novel·les i vinguin en bona hora. Però novel·les que ho siguin, novel·les que ens emocionin i ens neguitegin fins al final, novel·les prenyades de vida i d'humanitat, i no pas novel·les que al acabar de llegir-les ens

facin l'efecte d'haver-nos empaquetat un vas d'aigua fresca!

"Però creiem que al mateix crit de: novel·les! novel·les! novel·les! deuríem ajuntar-n'hi d'altres. Són solament novel·listes el que ens manca a Catalunya? No deuríem cridar també ben alt perquè els nostres intel·lectuals ens sentissin, volem filòlegs, volem dramaturgs, volem historiadors, volem crítics, volem filòsofs? Però també filòlegs, dramaturgs, historiadors, crítics i filòsofs veritables? De tot això també ens manca a Catalunya, i l'estar-ne assortits és tant o més imprescindible que el contar amb una bona llista de novel·les veritables.

"Una vegada més esmentem la necessitat de l'organització de les activitats intel·lectuals catalanes".

CARTA NEGRA

Sebastià Goday

Benvolguda X, Després de tants anys he quedat perplex en rebre la teva carta segellada en un país de l'Àfrica negra. M'omple d'il·lusió saber que tornes aviat i recorres a mi per fer-te una imatge de la Girona actual.

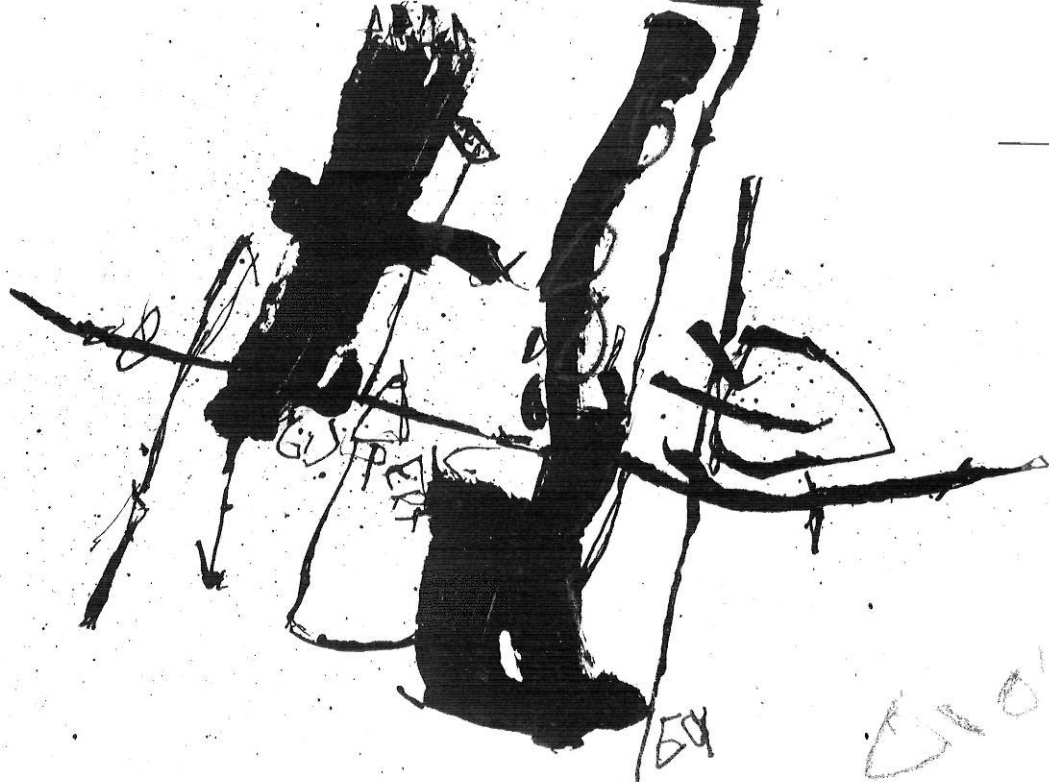
En aterrar, percebràs la brava consumista que ens envaeix aclaparadorament i inexorable; la gent, gairebé tota, té diners i se'ls gasta en estar a la moda, en ser moderns o, almenys, semblar-ho seguint les directrius engendrades a Milà, París i, evidentment, Nova York. Qui més qui menys rep, per capillaritat, la influència de Barcelona, de la capital. No recordo qui va escriure: «Moda és tot allò que passa de moda». Fixa't quin aforisme més bonic i certer, gairebé injuriat; ser modern, estar a la moda, té no poques referències al mite de Sisif. La moda, la copsaràs en els automòbils 16V4WD, en les indumentàries (enguany ha tocat l'uniforme de napa negra), pentinats, obres d'art penjades en els menjadors, llums halògens, el culte al cos (no pots imaginar-te la quantitat de gent «guapa» que circula per la ciutat; preparara't)... etc. Ah!, m'oblidava del disseny, et perseguirà,

et confondrà, a cops et meravellarà; el disseny, amb tota seguretat, fa d'enzim de tota la modernitat a la moda que ens fan consumir. Per tot això, els comerciants (abans dits: botiguers) han hagut de canviar la fesomia dels seus comerços. De dia, botigues de roba; de nit, espais lúdics o bars, a prendre copes. Espero que en un d'ells em faràs cinc cèntims de la teva vida d'ATS en aquell llogarret de l'Àfrica central que imagino diametralment oposat al que intento dibuixar-te.

Els teus pares han obert, millor dit, reconvertit, la sabateria, i, amb franquesa, s'han deixat aconsellar per un «modista» i ara tenen un negoci blanquinós, ple de miralls, profilàctic i dominat per uns mobles de disseny punxeguts o triangulars. El teu cosí no ho ha pogut resistir i s'ha fet muntar un bar, contenidor de gent, desfregat dins l'estètica tètrica dels garatges; ciment, llums de neó i molta cervesa, portes metàl·liques, i confort matusser. Dur.

Sembla que vulgui deixar en evidència la teva família, però a part de les meves manies, el negoci els va de primera i ja saps que això és el tot.

També hi ha pocs, poquis-

COBLES I JAZZ

Albert Arbós

sims, establiments en els quals l'arquitecte ha fet arquitectura. M'explico: l'artista ha conjuminat materials, colors, formes, dissenys, referències culturals personals per donar una unitat formal a l'establiment. Té mèrit això. Per exemple: «Espais», una galeria d'art nova en què s'ha aconseguit una atmosfera neutre jugant, únicament, amb el blanc de les parets i el negre continu del paviment; en surt guanyant l'art. El «Nummulit» dels arquitectes: Birlès, Cabré i Romans; és el bar de moda a Girona i, per mi, el paradigma del que cal fer a l'hora d'instal·lar un comerç. Té elements que m'encanten; per exemple, l'estucat de color blauet de les parets o la mitja volta que unifica els dos espais de l'interior: el pròpiament bar i el de joc (billar). M'agrada entrar-hi com si fos a un cinema de reestrena (referència cultural a un espai lúdic) i, segurament, m'agradarà parlar-hi amb tu ben aviat, bonica.

Bé, plego, crec que si en els diaris hi hagués crítica dels nous locals comercials o, si vols, de les architectures extramurs dels plans generals, de la mateixa manera que hi ha crítica de cinema, gastronomia, d'art, t'hauria fet arribar els retalls i no m'hauria excedit en coses i temes que ben aviat podràs palpar.

Una forta abraçada i bon viatge de retorn.

Observo una fotografia de la Principal de Banyoles (temporada 1932-33), en "formació de jazz", diu el peu de la fotografia. Em recorda, immediatament, les primeres orquestres de jazz a Nova Orleans: secció de trompetes, trombó, saxos, bateria, contrabaix, violí i, fins i tot, banjo. Això és el pretext perquè ens plantejem, encara que d'una manera lúdica, els punts de contacte, les semblances, entre les cobles i les orquestres de jazz, en els seus inicis.

Els punts de coincidència entre ambdues formacions musicals són diverses; assenyalen-ne algunes i prenem com a punt de referència unes paraules de Manel Saderra recollides per Eugeni Molero en el seu llibre titulat *Josep i Manel Saderra, músics de cobla i compositors*. Diu Saderra: "la vida d'un director de cobla que sigui plenament responsable de la seva funció és duríssima (...) les grans cobles (...) han de conrear altres gèneres: ballables i concerts clàssics". Qui no recorda quan a la festa major del poble la cobla acompanyava el Consistori a la missa solemne i, acabat "l'Ofici", altra volta a l'Ajuntament? Les orquestres de jazz del principi de segle a Nova Orleans, i, posteriorment, a St. Louis, Kansas, Nova York... feien de tot: acompanyaven enterraments; les excursions, en vaixell, pel Mississipí; el circ, i tota mena d'espectacles, especialment el ball; desfilades,

balls al camp (semblants a l'anomenada "tornaboda" que es celebra a Besalú el 4t. dia de la festa major, en què es fa una excursió als afores del poble amb ballada de sardanes).

Continua el mestre Saderra: "... cal tenir en compte els arranjaments dels ballables (constantment sorgien novetats) i les adaptacions dels temes clàssics...". Els arranjaments en el jazz eren constants: la improvisació i el domini de l'instrument era la principal virtut, base de la música estil Nova Orleans. Les adaptacions i arranjaments de principi de segle es feien en base als *blues*, espirituals i *ragtimes*, també s'inclouien pas dobles, marxes militars i, fins i tot, havaneres, polques i tangos.

Finalment, Saderra esmenta les dificultats ambientals: "...els llargs viatges en vehicles lents i incòmodes; els balls de nit que s'eternitzaven fins a la sortida del sol...". En aquestes dificultats esmentades per Saderra, els músics de jazz poden afegir-hi les pròpies de la seva raça i les discriminacions que per això sofrien. Duke Ellington va compondre les seves millors peces en els viatges en tren i autobús. La majoria dels músics treballaven de dia en una altra feina: neteja-sabates, reparadors, cuiners, etc... i, de nit, músics fins a l'alba. Una bona mostra de les dificultats d'aquests primers temps queda reflectida en el llibre d'anècdotes de Pau Guanter "Rossinyol".

Aquestes són algunes pinzellades de les dificultats de dos col·lectius musicals, impulsats per un mateix esperit idealista i, encara que apartats físicament, molt semblants en la seva quotidianitat.